

Nordfronten

I Gentofte Kommune

GENTOFTE KOMMUNE

Indledning

Københavns Befæstning bestod, i sidste halvdel af 1800-tallet, af Vestvolden, som ligger langs motorringvejen fra Avedøre til Utterslev Mose, og Nordfronten, som bestod af en fort- og en batterilinie fra Gladsaxe til Dyrehaven. Hertil kom store søbefæstninger, hvoraf Hvidøre Batteri og Charlottenlund Fort er omtalt i denne folder.

Fæstningsværket, som var et af verdens længst sammenhængende, var 25-30 km langt. På dele af strækningen kan man stadig se dette imponerende fæstningsværk.

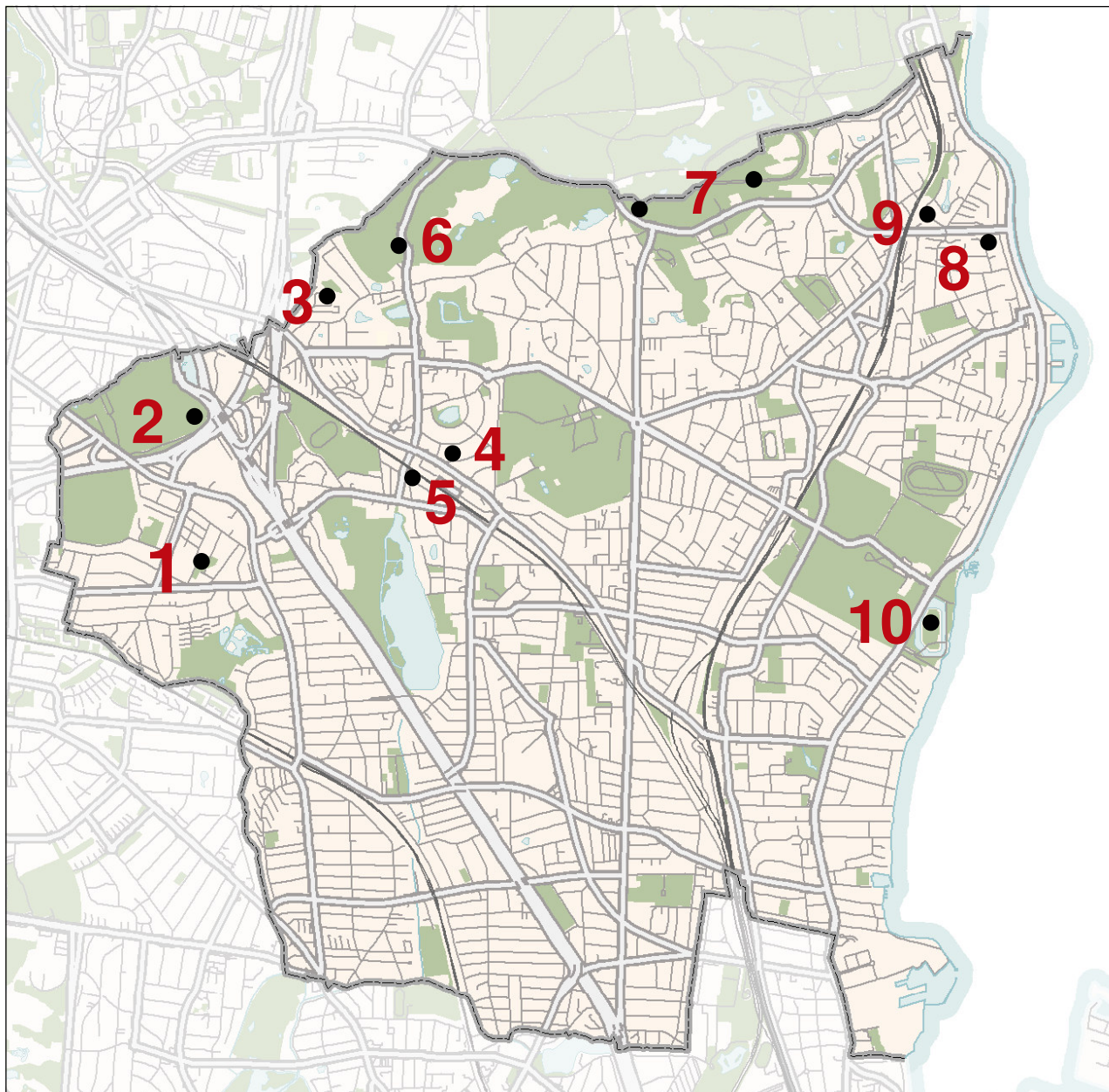
Fæstningen blev bygget fra 1886-1894. Befæstningen blev sat i gang af regeringen Estrup som et defensivt forsvarsværk, der skulle forsinke en stormagt i en evt. erobring af København.

Den blev bemanded under 1. Verdenskrig og udvidedes med skyttegrave og betonbunkers. Vest- og Nordfronten blev nedlagt i 1920. Søbefæstningen blev nedlagt gradvist i løbet af det 20. århundrede.

Vestvolden er fra Utterslev Mose til Køge Bugt bevaret som et vigtigt rekreativt område.

Denne folder beskriver kort resterne af fæstningsanlæggene i Gentofte Kommune. Nogle ligger på privat grund og er ikke tilgængelige.

Oversigtskort

1 Vangede Fort

2 Vintappergårdsstillingen

3 Garderhøjfortet

4 Bernstorffs Batteri

5 Gentofte Batteri

6 Ermelunden

7 Ordrup Krat Batterier

8 Hvidøre Batteri

9 Christiansholms Batteri

10 Charlottenlund Fort

Oversvømmelserne (ikke angivet)

Vangede Fort

Vangede Fort eller Batteri blev færdigt i 1888 og nedlagt i 1920.

Det var et ca. 300 m langt åbent halvmåneformet batterianlæg med en foranliggende tørgrav.

Anlægget bestod af 2 batterilinie, adskilt af en kasematbygning, der indeholdt ammunitionsmagasiner samt indkvarteringsrum. Vangede

Batteri blev købt af Gentofte Kommune. Den sydlige del blev solgt til villabebyggelse og den sidste rest, et forrådskammer, kan ses på Snogegårdsvej i en privathave.

Kasematterne blev en tid benyttet af en mindre fabrik. I dag er kasematterne m.m. forseglet og dækket af jord. Den nordlige batterilinie med tørgraven kan stadig ses fra Horsevej.

Hele anlægget er nu udlagt som et parkområde, hvor der er anlagt en helt ny legeplads.

Vintappergårdsstillingen

Det næste anlæg finder man rester af på Mariebjerg Kirkegård.

Vintappergårdsstillingen blev anlagt i 1914 og nedlagt i 1919. Det blev anlagt for at lukke for en evt. fjendtlig indtrængen mellem Lyngby Fort og Garderhøjfortet. Anlægget bestod af jordbatterier, skyttegrave, pigtråd og betonanlæg.

For foden af en del af voldanlægget, i tørgraven, er der på Mariebjerg Kirkegård anlagt en meget smuk naturbegravelsesplads. På volden længst mod syd, godt gemt i stedsegrøn beplantning, finder man en kaponiere, og ved parkeringspladsen ved kapellet finder man, dækket af jord og beplantning et mandskabsrum. Tilsvarende findes der, utilgængelig, rester af en kaponiere på Genbrugspladsen ved Vinagervej. Den sidste og største kaponiere findes i en privathave på Smakkegårdsvej.

Garderhøjfortet

Garderhøjfortet blev anlagt i årene 1886-92 for private midler og blev derefter udlånt til Krigsministeriet.

Den private forening, der stod bag opførelsen, hed "Den frivillige Selvbeskatning til Forsvarets Fremme", eller "Fædrelandets Forsvar".

Krigsministeriet disponerede over fortet til 1920, hvor det blev nedlagt som fort, og i 1921 gik det tilbage til foreningen, som herefter udlånte det til ministeriet som ammunitionsdepot, ligesom det i en årrække blev benyttet som

øvelsesplads for forsvaret og politiet. I 1996 overdrog daværende forsvarsminister Hans Hækkerup fortet til det danske folk, repræsenteret ved Garderhøjfonden, der arbejder for en restaurering af fortet med henblik på at åbne det for offentligheden.

Fortet var det største af landbefæstningens anlæg, og som det eneste var det firkantet. Det blev anlagt på Nordfronten lidt syd for den østlige del af Oversvømmelsens tilledningsanlæg og havde til formål dels at beskytte dette, dels at dække området mellem Lyngby Fort og Christiansholms Batteri og dels at give støtte til Forten Fort. Det var forsynet med kraftige kanoner i pansertårne, mindre kanoner samt maskingeværer i forsvindingstårne og en fodfolkskaserne.

Bernstorffs Batteri og Gentofte Batteri

Disse to batterier var en del af forsvarsværkerne på Nordfronten. De blev anlagt i 1888 og nedlagt i 1920.

Bernstorffs Batteri blev solgt til Gentofte Kommune, og Gentofte Spejdertrop fik i 1927 lov til at bygge en hytte under navnet "Skansen". Spejderne fik ligeledes lov til at benytte krudtmagasinet indtil 1938, hvor hytten blev nedrevet, idet Gentofte Kommune ønskede at udstykke arealet. Batteriet, som ikke længere kan ses, lå i området Fasanhaven, Smakkegårdsvej og Smakkehøj.

Gentofte Batteri lå i området C. L. Ibsensvej og Søtoften. Krudtmagasinet eksisterer stadig, men er ikke offentlig tilgængelig.

Ermelunden

Til støtte for bl.a. Garderhøjfortet havde Krigsministeriet planlagt opstilling af feltartilleri i den nordvestlige del af Ermelunden.

To krudtmagasiner blev opført, og de ligger stadig på strækningen fra Soløsevej til Klampenborgvej. Det nordlige magasin er næsten til-dækket, mens det sydlige er meget synligt.

Oversvømmelserne

Langs Klampenborgvej fra Ermelundsvej til Klampenborg, ses spor af de gamle fæstningsanlæg og de bassiner og voldgrave, som var en vigtig del af forsvaret i en evt. krigstid.

Fra 1886-94 blev Nordfronten og Vestfronten udbygget. Ved udformningen af Nordfrontens forsvarsanlæg udnyttede man, at der mellem Utterslev Mose og Klampenborg er en række naturlige lavninger, hvori Hvidøre Bækken, nu Enghaverenden løber. Dette område kunne man i en evt. krigstid oversvømme med vand fra Furesøen og derved skabe en bred voldgrav langs Nordfronten.

I Gentofte Kommune fandtes en Nordre Oversvømmelse, hvor vandet kunne ledes gennem Ermelunden til Øresund ved Klampenborg. En række dæmninger dannede bassiner, der kunne udgøre en forsinkelse for en evt. fjende. Den Søndre Oversvømmelse løb fra Jægersborg Dæmningen gennem Gentofte Sø til Utterslev Mose.

Ordrup Krat Batterier

Forsvarsanlægget bestod af Vestre og Østre Batteri og havde til formål at flankere den Nordlige Oversvømmelse. Vestre Batteri kan stadig ses i krattet ved S-svinget på Klampenborgvej. Her ses ganske tydeligt og meget velbevaret en kanonstilling, der i givet fald kunne armeres med et hestetrasket kanontårn. Det Østlige Batteri findes på Galopbanens grund.

Hvidøre Batteri

Hvidøre Batteri blev opført i 1892 som et selvstændigt kystbatteri lidt syd for Klampenborg tæt ved Hvidørepynnten. Det blev nedlagt i 1922. Det skulle hindre, at en evt. fjende sejlede ind til kysten syd for Christiansholmslinien og skød ind i ryggen på Nordfronten. Det ligger i dag for enden af Rosavej og er udstykket og bebygget med villaer. Ammunitionsmagasinet er bevaret

og over indgangen ses tydeligt "HVIDØRE". En kuriositet er, at ejerne af villaerne har ladet opstille kanoner, efter sigende af belgisk herkomst, ved indgangen til "Fortet".

Christiansholms Batteri

Batteriet er det mest "synlige" fæstningsanlæg på Nordfronten. Det blev opført i 1887-92 lidt syd for Klampenborg og nedlagt i 1920. Efter nedlæggelsen har fortet bl.a. været anvendt til bananmodneri og depot for røntgenplader.

I dag er fortet samt batteriliniene udstykket og bebygget med villaer. En del af dem, der ligger oven på fortet, har kældre i de oprindelige kasematter. Hvidørevej løber i den tørlagte grav foran batteriliniene.

Charlottenlund Fort

Charlottenlund Fort, oprindeligt Charlottenlund Batteri, blev anlagt i årene 1886-88 på den sydlige del af strandarealet neden for Charlottenlund Slot. Fortet var led i en række søforter, der skulle beskytte København mod eventuelle fjender. Fra Charlottenlund kan man se to andre forter, Flakfortet og Middelgrundsfortet, ude i Øresund.

Kystfort med stærke kanoner

Fortet var oprindeligt et åbent jordværk som i årene 1910-12 blev ombygget til et kystfort. Anlægget ser stadig ud som et rigtigt fort med volde, omgivet af en ca. 25 m bred og 3 m dyb voldgrav.

Anlægget er et lukket femkantet jordværk med kanoner opstillet på de åbne kanonbriske. Mellem kanonerne fandtes et ammunitionsmagasin og en telegrafstation. De store kanoner, man stadig finder på fortet, er fra 1912, da man ombyggede fortet. Det er såkaldte haubitzer, som var i stand til at skyde granater op i en høj bue, så fjendtlige skibe blev ramt lige fra oven.

Solbadning og camping

Fortet blev nedlagt 1932 og fungerer i sommertiden som en spændende campingplads fyldt med historie, men allerede i 1890'erne fik offentligheden adgang til arealet neden for fortet. Strandarealet blev på varme sommerdage et meget attraktivt udflugtsmål, og det blev hurtigt døbt "Fluepapiret".

Fortet indgår nu i det samlede strandparksareal under navnet Charlottenlund Strandpark, som administreres og vedligeholdes af Gentofte Kommune.

Militære fagudtryk

Armering:	Fæstningsanlæggets bevæbning.
Artilleri:	Fælles betegnelse for den tjenestegren, der betjente kanoner og andet tungt skyts.
Banket:	Opholdsplads for soldater bag en vold, hvorfra der kan skydes.
Bastion:	Fremspringende punkt i en fæstningsvold, hvorfra der kan skydes hen langs voldgraven.
Batteri:	En åben placering af kanoner enten permanent eller som hestetrukne. Skyder normalt i en retning.
Bestryge:	Kraftig beskydning af et område.
Enceinte:	Fransk. Ceinture, bælte, som hentyder til, at volden strækker sig som et sammenhængende bælte gennem landskabet.
Forsvindingstårn:	Kanon eller maskingeværstilling der kan hæves op, når der skal skydes.
Fort:	Lukket fæstningsanlæg hvorfra der kan skydes i alle retninger.
Grav:	Voldgrav med eller uden vand.
Haubitz:	Granaterne herfra følger en krum bue.
Kanon:	Granaterne herfra følger en flad bane.
Kaponiere:	Bunkers hvorfra der kan skydes f.eks. langs en grav. Stammer fra det franske capun, kastreret haneekylling. Capuniere er oprindeligt fransk militærslang, kapunbur, et bur, hvor der er så mange dyr samlet, at de dårligt kan røre sig.
Kasemat:	Bombesikret rum i fæstningen.
Kystfort:	Fort placeret ved vandet med skyderetning over havet.

Kilder:

Guide til Københavns Befæstning. Miljø- og Energiministeriet. Skov- og Naturstyrelsen

Københavns nyere Befæstning. Københavns Amt.

Garderhøjfortet. Lasse Harkjær. Udgivet af Garderhøjfonden.

Nordfronten. Forlaget DIN BOG 's hjemmeside. www.din-bog.dk

Vestvolden. Hjemmeside. www.vestvolden.dk

Park- og Vejafdelingen

Ørnegårdsvej 17
2820 Gentofte

Telefon: 39 75 28 00

E-mail: park-vej@gentofte.dk

Internet: www.gentofte.dk

Juli 2005